



RIKSADVOKATEN

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Avgis digitalt på www.regjeringen.no/id2724068

REF.:

VÅR REF.:

2020/00848-002 RBR/ggr

DATO:

16.09.2020

HØRING – ENDRING I ADVOKATREGELVERKET

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev 12. august d.å. hvor det foreslås å innføre krav om at eiere og personer i ledelsen i advokatforetak uten advokatbevilling må ha hederligandel og ikke anses uskikket. Det er særlig utviklingen av nye selskapsstrukturer i advokatbransjen som har aktualisert problemstillingen.

Forslaget må ses i sammenheng med NOU 2015: 3 Advokaten i samfunnet, som etter det opplyste ligger til behandling i departementet. Departementet ser for seg at spørsmålet om det skal stilles krav til ovennevnte personkrets kan tas inn i arbeidet med ny advokatlov.

Generelle merknader

Vandelskontroll i kombinasjon med en skikkethetsvurdering er et viktig kriminalitetsforebyggende virkemiddel, hvor opplysninger om enkeltpersoners adferd og livsførsel kan brukes til å utestenge dem fra bestemte stillinger. Advokater har som kjent viktige og betrodde stillinger i et rettssamfunn, og er gitt særlige rettigheter i vår prosesslovgivning. Høy legitimitet hos klienter, myndighetene og befolkningen anses helt avgjørende for at rettsstaten skal fungere.

Praktiserende advokater må til enhver tid tilfredsstillere nærmere fastsatte krav for å kunne utøve advokatvirksomhet, og er undergitt Tilsynsrådet for advokatvirksomhet jf. domstoloven § 225 første ledd. For eiere, styremedlemmer, daglig leder og andre i ledelsen uten advokatbevilling stilles i dag ingen spesifikke krav om hederligandel.

Riksadvokaten gir sin støtte til intensjonen med lovforslaget, som slik vi vurderer det vil tette et utilsiktet hull i lovverket. Selv om dagens vandelskrav for advokater særlig begrunnes i, og er knyttet opp mot selve advokatrollen, er det ikke tvilsomt at mange av hensynene som begrunner et vandelskrav for advokater også gjør seg gjeldende for personer uten advokatbevilling. Som departementet påpeker, er det vanskelig å se hvorfor vandelskravet skulle stille seg annerledes for personer uten advokatbevilling som bekler ledende posisjoner i

advokatforetaket, og som naturlig identifiseres med virksomheten i kraft av den posisjonen de innehar.

Vår vurdering er derfor at gode grunner taler for å hindre at personer som er dømt for straffbare forhold eller som av andre grunner ikke anses egnet, skal kunne inneha betrodde/ledende stillinger i et advokatforetak.

Konkrete merknader

Hederligandel

Departementet foreslår som nevnt at det innføres et krav om hederligandel også for eiere og personer i ledelsen uten advokatbevilling. Dette vil blant annet innebære at det innføres et alminnelig krav om fremleggelse av politiattest, jf. politiregisterloven § 37 første ledd punkt 2.

Riksadvokaten støtter departementets vurderinger. Til spørsmålet om det i enkelte tilfeller bør kunne stilles krav om *uttømmende* politiattest, er vårt syn at dette spørsmålet bør vurderes på samme måte som vilkårene for å få advokatbevilling. Skulle arbeidet med NOU 2015: 3 således kunne ut i en generell anbefaling om uttømmende politiattest for advokater, bør et tilsvarende krav stilles til eiere og personer i ledelsen som ikke har advokatbevilling.

Ikke anses uskikket

Hederligandel vil, som departementet korrekt påpeker, ikke alltid være tilstrekkelig til å sikre tillit og forsvarlig drift av et advokatforetak. For en advokat som er eier eller har en ledende rolle, stilles det gjennom advokatbevillingen derfor også et krav om at vedkommende ikke skal være uskikket, uverdigg eller mangle nødvendig tillit, jf. domstolloven § 220 fjerde ledd, jf. § 230 første ledd nr. 1.

Departementet foreslår at det oppstilles et tilsvarende krav overfor eiere og personer i ledelsen uten bevilling. Forslaget er godt begrunnet, og vi gir vår tilslutning også til dette.

Personkrets

Advokater har i dag en relativt vid adgang til å organisere advokatforetaket på en hensiktsmessig måte. I relasjon til vandelskrav får måten en virksomhet er organisert på, underordnet betydning. Hensynet til samfunnets tillit til advokatbransjen tilsier at *samtlig*e i ledende posisjoner i foretaket bør underlegges strenge krav. Både direkte og indirekte eierskap må omfattes i det reviderte regelverket. Personkretsen bør ikke begrenses til personer som formelt er registrert som eiere, styremedlemmer og daglig leder i foretaket. Formålet, det å sikre et legitimt og godt eierskap, tilsier at vandelskravet bør omfatte alle som rent *faktisk* deltar i ledelsen av foretaket.

Ovennevnte er i tråd med departementets lovforslag, som vi slutter oss til.

Foretakets ansvar og tilsynets rolle

Departementet foreslår at det enkelte advokatforetak selv gis hovedansvaret med å sikre at kravene til eiere og personer i ledelsen uten advokatbevilling er oppfylt, og vurderer det som tilstrekkelig at tilsynsorganet gis hjemmel til å gripe inn når dette anses hensiktsmessig.

Riksadvokaten har for sin del nøye vurdert den alternative modellen som departementet skisserer, hvor tilsynet gis et utvidet mandat og i samsvar med Tilsynsrådets ansvar for å vurdere om vilkårene for advokatbevilling er oppfylt. En slik alternativ modell samsvarer godt med hva Finanstilsynet som hovedregel gjør for foretak underlagt deres tilsyn.

Samlet sett mener riksadvokaten at gode grunner tilsier at ansvaret for å sikre at kravene til eiere og personer i ledelsen uten advokatbevilling er oppfylt, legges til Tilsynsrådet. Departementets forslag har den ulempe at det forutsetter at foretaket selv finner det formålstjenlig å opplyse om eventuelle mangler knyttet til eierskapet. Selv om dette utvilsomt vil fungere tilfredsstillende i de fleste tilfeller,

har modellen en latent svakhet som spesielt vil kunne gjøre seg gjeldende for personer som faktisk, men ikke formelt, sitter i ledende posisjoner. Det er også vår vurdering at en enhetlig praktisering av kravene bedre lar seg ivareta gjennom en tilsynsordning. En tilsynsmodell vil etter omstendighetene kunne innebære visse merkostnader for det offentlige, men dette kan etter vårt syn ikke være avgjørende.


Jørn Sigurd Maurud


Reidar Bruusgaard
førstestatsadvokat